

Vergaderjaar 2024–2025

29 679

Verslag van de zittingen van de Assemblee van de Interparlementaire Unie

AP/ Nr. 42

VERSLAG VAN DE 150^e ZITTING

Vastgesteld 15 mei 2025

Inleiding

In Tashkent, Oezbekistan vond van 5 tot en met 9 april 2025 de 150^e zitting van de Assemblee van de Interparlementaire Unie (IPU) plaats. Dit was de eerste keer dat een vergadering van de Interparlementaire Unie in Centraal-Azië plaatsvond. De Nederlandse groep van de IPU vaardigde naar deze zitting een delegatie af bestaande uit de Eerste Kamerleden **Talsma** (ChristenUnie, delegatieleider) en **Belhirsch** (D66) en Tweede Kamerleden **Tielen** (VVD) en **Chakor** (GroenLinks-PvdA). Ongeveer 740 parlementsleden uit 127 landen, waarvan 36% vrouwelijke leden, en 15% parlementariërs onder de 45 jaar kwamen bijeen. De vergadering stond in het teken van parlementaire actie voor sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid. Zoals ook tijdens de voorgaande IPU Assemblees speelden de ontwikkelingen in het Midden-Oosten en de voortdurende oorlog in Oekraïne een rol en werden zorgen geuit over de toenemende polarisatie. Voorafgaand aan en gedurende de Assemblee kwam de 12 Plus-groep bijeen, de Westerse groep van landen binnen de IPU waar Nederland lid van is, om de hoofdelementen van de vergadering voor te bespreken en posities binnen de Assemblee te verdelen. De Assemblee nam twee resoluties aan, één over de rol van parlementen bij het bevorderen van een tweestatenoplossing in Palestina en één over parlementaire strategieën om de langdurige impact van conflicten, waaronder gewapende conflicten, op duurzame ontwikkeling te beperken. Op 7 april sprak de President van Oezbekistan, Sjavkat Mirziyoev, de parlementsleden toe. Tijdens deze Assemblee trad het parlement van Belize toe als 182e lid van de IPU. En marge van de conferentie ontmoette de delegatie Nico Schermers, de Nederlandse ambassadeur voor Centraal-Azië. De delegatie werd bijgepraat over de situatie in de Centraal-Aziatische regio en over Oezbekistan in het bijzonder. De Griffier van de Eerste Kamer, Remco Nehmelman en Griffier van de Tweede Kamer, Peter Oskam namen deel aan de vergadering van de wereldwijde vereniging van secretarissen-generaal, *Association of Secretary-Generals of Parliaments* (ASGP).

Plenaire vergaderingen

Bij de opening van de 150^e zitting op 5 oktober stond IPU-President Tulia Ackson (Tanzania) stil bij niet alleen de 150 vergaderingen waarbij parlementariërs van elk continent hebben deelgenomen maar ook bij het gegeven dat de IPU voor de eerste keer vergaderde in een Centraal-Aziatisch land. Het thema van algemene debat *Parlementaire actie op het gebied van sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid* was volgens Ackson actueler dan ooit en zij verwees naar de Verklaring van Kopenhagen uit 1995 over het centraal stellen van de menselijke waardigheid door sociale ontwikkeling. «Sociale ontwikkeling en vrede zijn nauw met elkaar verweven en vormen een opwaartse spiraal waarbij de ene de andere versterkt,» aldus Ackson. Echte vrede kan alleen worden bereikt wanneer individuen vrij zijn van angst, gebrek en vernedering, en wanneer de veiligheid van geen enkel land ten koste gaat van die van een ander land voegde zij daaraan toe. Ackson wees op de huidige conflicten, het geweld en instabiliteit die meerdere plaatsen in hun greep houden, zoals het Midden-Oosten, Oekraïne, Soedan, de Democratische Republiek Congo, de Sahel en Myanmar. «Geopolitieke tegenstellingen zijn diep en het vertrouwen tussen landen is dun gezaaid. Toch is het multilateralisme – en niet isolationisme – dat moet standhouden en gedijen als we vrede willen,» sprak Ackson. Zij riep de aanwezige parlementariërs op met elkaar te spreken en naar elkaar te luisteren. «Dialoog wist verschillen niet uit, maar maakte de weg vrij voor begrip, samenwerking en de mogelijkheid van vrede,» aldus Ackson. In zijn speech op 7 april ging President Mirzijojev in op het thema van de vergadering en de democratische hervormingen die in gang zijn gezet met de grondwetsherziening in 2023. «Door Oezbekistan uit te roepen tot een sociale staat hebben we uitgebreide bescherming van de bevolking tot topprioriteit van ons beleid gemaakt,» zei Mirzijojev. Ook sprak hij over het belang van diplomatie en vreedzame onderhandelingen voor oplossen van conflicten en spanningen. In het bijzonder verwees hij naar buurland Afghanistan. «We geloven dat het belangrijk is om de isolatie van dit land op het internationale toneel te voorkomen, een constructieve dialoog met de huidige autoriteiten aan te gaan, en het te zien als een integraal onderdeel van de Centraal-Aziatische regio die nieuwe kansen biedt,» sprak hij. De President sprak zijn zorgen uit over klimaatverandering en het belang van het Verdrag van Parijs, de rol van vrouwen bij sociale ontwikkeling en het belang van het betrekken van jongeren bij de politiek.

Het algemene debat over het centrale thema *Parlementaire actie op het gebied van sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid* begon op 6 april met bijdragen van voorzitters, ondervoorzitters en leden van parlementen. Judith Tielen sprak namens de Nederlandse delegatie op 8 april in het algemene debat over parlementaire actie op het gebied van sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid. Tielen verwees naar de belofte die zij aan haar kiezers had gedaan. «Ik beloofde sociale ontwikkeling en groei, ook voor vrouwen. Vooral voor vrouwen. Want de belangrijkste barrières voor sociale ontwikkeling in een land als het mijne zijn vooral, bijna uitsluitend, barrières voor vrouwen.» Zij wees op de hogere risico's voor vrouwen op armoede, op een slechte gezondheid en onvoldoende zorg en een schrikbarend hoog risico op huiselijk geweld en intimidatie. «Ik ben niet optimistisch over de toekomst, want in deze tijden proberen conservatieve, mannelijke krachten de kloof tussen mannen en vrouwen te vergroten ten koste van vrouwen en proberen zij de basisrechten van vrouwen uit te sluiten,» vervolgde zij. Tielen deed de oproep aan de aanwezige vrouwelijke parlementariërs én de mannelijke politici, om het feit te erkennen dat sociale ontwikkeling begint met vechten voor vrouwenrechten, met het doorbreken van barrières voor het inkomen, de welvaart en de vrijheid van vrouwen, met het bieden van meer kansen

aan vrouwen om welvarend te zijn en leiding te geven. Dezelfde dag sprak ook Glimina Chakor in het algemene debat. «Een sterke democratie begint met een rechtvaardige samenleving. En een rechtvaardige samenleving begint met economische zekerheid voor iedereen. Het is de basis van vertrouwen in de democratie.» Het groeiende gevoel van onzekerheid, een grotere kloof tussen arm en rijk en dat werk niet langer de stabiliteit die het ooit wel bood, dat creëert wantrouwen, onzekerheid en verzwakt onze democratieën voegde zij daaraan toe. Chakor wees erop dat sociale zekerheid en economische groei geen tegenpolen zijn maar elkaar versterken. «Want een samenleving waar mensen zich veilig voelen, is een samenleving waar creativiteit, innovatie en ondernemerschap echt kunnen gedijen,» sloot zij af. Aan het eind van de conferentie op 9 april namen de leden de Tashkent verklaring aan over parlementaire actie op het gebied van sociale ontwikkeling en rechtvaardigheid (als bijlage toegevoegd aan dit verslag).

Op 7 april vond de plenaire stemming plaats over de ingediende onderwerpen voor het urgentiedebat, het zogenaamde *Emergency Item*, waarbij de nationale delegaties hoofdelijk stemden. Drie voorstellen waren ingediend voor een urgentiedebat, een belangrijk onderdeel van de IPU Assemblee. De onderwerpen varieerden van mondiale economische samenwerking, de humanitaire crisis in Myanmar, tot de recente schending van het staakt-het-vuren door Israël en conflicten in Congo en Soedan. Als meerdere voorstellen de benodigde tweederde meerderheid behaalden, zouden ze als proef in het debat worden behandeld. Voorafgaand aan de stemming over het Emergency Item werd het voorstel van het Executive Committee om twee onderwerpen te behandelen door met name de Belgische en Nederlandse delegaties betwist, omdat dat voorstel in strijd was met de IPU-regels. IPU-President Tulia Ackson besloot daarom de proef niet door te zetten. Geen van de voorstellen haalde de tweederde meerderheid, waardoor er geen urgentiedebat werd gehouden. Dit leidde wel tot de conclusie van IPU-President dat een aanpassing van de regels voor het agenderen van een urgentiedebat overwogen zou moeten worden omdat er voldoende crises in de wereld gaande zijn die een urgentiedebat rechtvaardigen. De Nederlandse delegatie stemde volledig voor het voorstel over de humanitaire ramp in Myanmar en gedeeltelijk voor het voorstel over mondiale economische samenwerking.

Vergaderingen van de 12 Plus Groep

Op 4 april bereidde de 12 Plus Groep, bestaande uit 47 westerse landen, de plenaire vergadering van de IPU voor en het actualiteitendebat (het *Emergency Item*). Op deze eerste vergaderdag bracht IPU-President Tulia Ackson een bezoek en verwelkomde de leden in Tashkent. Zij feliciteerde de Poolse Gabriela Morawska-Stanecka met haar verkiezing tot vicepresident van de IPU door de leden van de Executive Committee. Vanuit de 12 Plus Groep werden de bezwaren tegen het voorstel de Executive Committee over het eventueel toelaten van twee *Emergency Items* met haar besproken. Na haar bezoek kwamen de begroting en amendementen op de reglementen van de IPU aan de orde en werden de concept resoluties besproken. Uit haar gelederen werden de parlementsleden gekozen om vacatures binnen de IPU namens de 12 Plus Groep in te vullen. Gedurende de overige vergaderdagen kwam de 12 Plus Groep dagelijks bijeen om de overige vergaderingen voor te bereiden en terug te koppelen uit de diverse commissies.

Commissie inzake vrede en internationale veiligheid

De vaste commissie inzake vrede en internationale veiligheid kwam op 6, 7 en 8 april bijeen om de conceptresolutie over de rol van parlementen

bij het bevorderen van een tweestatenoplossing in Palestina te bespreken. Deze was tot stand gekomen door afstemming tussen rapporteurs afkomstig uit alle zes geopolitieke groepen. Na de behandeling van een groot aantal amendementen was de strekking dusdanig verwijderd van de oorspronkelijke concepttekst dat er een compromis gevonden moest worden. De Palestijnse delegatie stelde voor om de oorspronkelijk tekst van de conceptresolutie naar de plenaire vergadering te brengen. Na overleg tussen de zes geopolitieke groepen nam de plenaire vergadering op 9 april de resolutie unaniem aan. Daarnaast is tijdens de bureauvergadering van de commissie besloten tot het onderwerp van de volgende resolutie: «de rol van parlementen bij het opzetten van robuuste mechanisme voor post-conflictbeheer en het herstellen van rechtvaardige en duurzame vrede». Belhirsch is hiervoor benoemd als rapporteur. Verder zal het door Fatimazhra Belhirsch aangedragen onderwerp over het versterken van de rol van parlementen bij toezicht defensiebegrotingen ter bevordering van nationale veiligheid, preventie en vrede worden behandeld tijdens paneldebat van de commissie in oktober 2025. Tevens was er een workshop over aanpak van massavernietigingswapens: een menselijk perspectief die door Belhirsch werd voorgezeten.

Commissie inzake duurzame ontwikkeling

De vaste commissie duurzame ontwikkeling vergaderde op 6, 7 en 8 april over de concept resolutie Parlementaire strategieën om de langdurige gevolgen van conflicten, waaronder gewapende conflicten, te beperken. Judith Tielen verdedigde de namens Nederland ingediende amendementen. Het onderwerp van de volgende resolutie zal gaan over het bouwen aan een eerlijke en duurzame wereldeconomie, de rol van parlementen bij het bestrijden van protectionisme, het verlagen van tarieven en het voorkomen van belastingontduiking door bedrijven.

Commissie inzake democratie en mensenrechten

Tijdens de sessie op 7 april over internationale adoptie sprak Glimina Chakor over de maatregelen en wetgeving in Nederland om handel in weeskinderen tegen te gaan. Op 8 april sprak deze commissie over de opvolging van de resolutie over de risico's van het gebruik van AI. «Als parlementariërs kunnen we niet toestaan dat vrouwen, kinderen en mannen het slachtoffer worden van misbruik van AI-technologie,» sprak Chakor. Ook meende zij dat naast wetgeving steun nodig is voor de slachtoffers van door AI gegenereerde fakeberichten. «We moeten als gemeenschap samenkomen om deze acties aan de kaak te stellen en de slachtoffers te steunen,» sloot zij af.

Commissie inzake VN-aangelegenheden

Tijdens de bijeenkomsten van de vaste commissie inzake VN-aangelegenheden werd op 7 april gesproken over VN-aanwezigheid ter ondersteuning van nationale ontwikkeling waarbij de casus van Oezbekistan als voorbeeld werd gebruikt. Op 8 april debatteerde de commissie over de invloed van de groeiende rol in de internationale politiek van de BRICS op de VN.

Commissie inzake Midden-Oosten vraagstukken

De commissie Midden-Oosten vraagstukken herkoos Hendrik-Jan Talsma als voorzitter voor een tweede periode van één jaar. De commissie sprak op 6 en 8 april over hervormingen van de werkwijze en samenstelling van de commissie om te komen tot een betere afspiegeling van de IPU leden. Hoewel de commissie wil bijdragen aan een rechtvaardige en duurzame

oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict, wil het ook andere conflicten in de regio, waaronder in Jemen, Sudan en Syrië, hoger op de agenda te zetten gezien. Namens de Organisatie van de Verenigde Naties voor Hulpverlening aan Palestijnse Vluchtelingen in het Nabije Oosten (UNRWA) schetste mevrouw Lorenzo de gevolgen van het conflict voor burgers en humanitair personeel. De heer Abdulla Al Manai, directeur van het King Hamad Global Centre for Coexistence and Tolerance, praatte de commissie bij over initiatieven om dialoog en inclusie te bevorderen middels onderwijs, betrokkenheid van belanghebbenden en wetgevende steun ter bevordering van vrede, de rechtsstaat en sociale cohesie. Tijdens de terugkoppeling aan de *Governing Council* op 9 april opende Talsma met een citaat van de 15^e-eeuwse Oezbeekse dichter en staatsman Alisher Navoi. «Begrijp, mensen van de hele aarde, vijandigheid is een slechte zaak, leef in vrede met elkaar, er is geen beter lot.» Namens de commissie bevestigde Talsma opnieuw steun voor een rechtvaardige en duurzame oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict op basis van de tweestaatenoplossing, in overeenstemming met het internationaal recht en de relevante VN-resoluties. Ook ging hij in op de voorgenomen commissiehervormingen die als doel hebben ruimte te creëren voor een meer inclusieve en dynamische parlementaire dialoog. «Door middel van collectieve inspanningen en parlementaire diplomatie staat de commissie klaar om zich aan te passen – niet alleen om de realiteit van vandaag te weerspiegelen, maar om een toekomst te helpen vormgeven waarin alle stemmen worden gehoord en waarin vrede niet alleen denkbaar, maar ook haalbaar wordt,» sloot hij af.

Comité van de mensenrechten van parlementariërs

Het speciale comité binnen de IPU dat zich bezighoudt met schendingen van mensenrechten van parlementsleden wereldwijd presenteerde op 9 april de casussen van 266 parlementariërs in 12 landen die te maken hebben met moord, gevangenschap, verdwijning, marteling en bedreiging uit onder meer Brazilië, Chili, Myanmar, Israël, Turkije, Congo en Senegal. Bijzonder was de bijdrage van premier Sonko uit Senegal die als oprichter van een politieke partij gevangen werd gezet en één van de casussen was van dit comité. Hij dankte de IPU, en het comité in het bijzonder, voor de blijvende aandacht en inzet voor zijn zaak. «Dit toont aan dat parlementaire solidariteit niet wordt begrensd door nationale grenzen of politieke context,» aldus Sonko. Zijn succes bij de verkiezing tot premier was volgens hem een overwinning van ons allen. Besluiten over casussen van de bedreigde parlementsleden werden voorgelegd en aangenomen door de *Governing Council* op 9 april (als bijlage toegevoegd aan dit verslag).

Overige

Op 6 april ontmoette de Nederlandse leden hun collega's uit de Verenigde Arabische Emiraten. Ook was er een ontmoeting met UNRWA op 7 april over de situatie in Gaza. Tielen woonde op 6 april de workshop bij over Opvattingen en sociale normen en de invloed op de gezondheid van vrouwen. Zij werd tijdens de *Governing Council* op 9 april gekozen tot één van de 15 leden van het nieuw ingestelde Gezondheidscomité, de opvolger van de Adviesgroep Gezondheid. Tielen, Chakor en Belhirsch waren 6 april aanwezig bij de sessie van *Women Parliamentarians* die de voorgelegde resoluties bespraken en op 8 april namen Tielen en Chakor namen deel aan het *Forum of Women Parliamentarians*. Op 8 april was Talsma aanwezig bij een sessie over parlementaire diplomatie en bemiddeling.

Gelijktijdig met de IPU Assemblee kwam de griffiersvereniging ASGP bijeen. Vice-voorzitter van de ASGP, Remco Nehmelman, Griffier van de

Eerste Kamer, sprak op 9 april over de rechtstaat in Nederland. Peter Oskam, Griffier van de Tweede Kamer, hield op dezelfde dag een bijdrage over de invloed van sociale media op parlementen. En marge van de vergadering hadden de leden een ontmoeting met de Nederlandse ambassadeur Nico Schermer en was er een gezamenlijke ontmoeting van de Belgische en Nederlandse delegaties met de Belgische ambassadeur in de regio en enkele vertegenwoordigers van de Benelux-gemeenschap in Oezbekistan. De 151e IPU Assemblee vindt van 19 tot en met 23 oktober 2025 plaats in Genève.

De voorzitter van de delegatie,
Talsma

De griffier van de delegatie,
Christiaanse